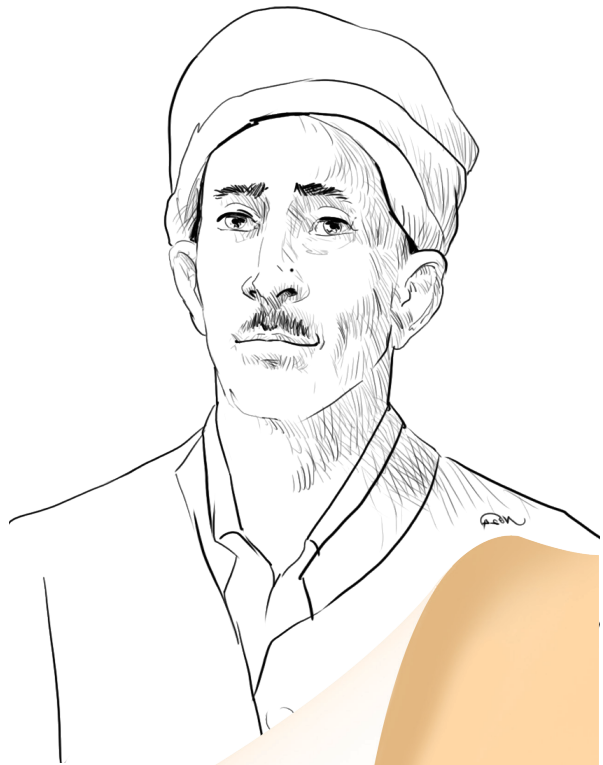

زانا و ھۆزانقان مەلا ياسين رېكانى (۱۹۳۴ - ۲۰۰۵ز)

قەبەن و بىنە ستېرېن گەش و پەونەقدار ل ئاسمانى
وھلاتى خۆ دا، ل دەقەرا بەھدینان ژى گەلەك زانا و
بلىمەت و ھۆزانقان و كەسین دلسۆز و راستى بیژ
پەیدا بووینە، ژ وانا ژى یین ئەف تاییەتمەندى ل دەف
ھەى زانایى ئایینی و ھۆزانقانى نەتەوھىی (مەلا ياسين
رېكانى) یە كو دى د قى بابەتتى خۆ دا ب كورتى بەھسى
ژيان و خەباتا وی كەین.

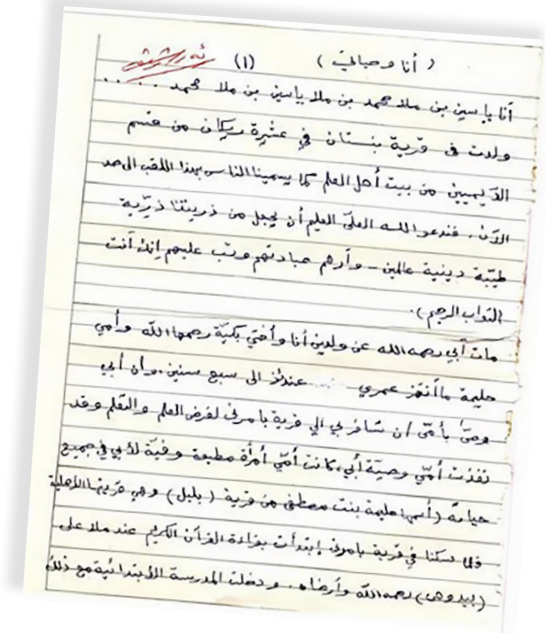

جەگەر كەمال رېكانى - شىلازدى

پوختە :

زانا و ھۆزانقانى ناقدارى بەھدینان (مەلا ياسين
رېكانى) ئەوئى كو بەردەوام ل دووف فېربوون و زانینى
گەریای، ل گەلەك دەقەر و جھپن بەھدینان وەك فەقە
خواندیه، كو دەسپىكك پىشتى بابى وی وەغەر كرى ل
دووف وەسىھەتا بابى وی دایكا وی ژ بو مەرھەما خواندنى
دبەتە بامەرنى كو ل وی دەمى بامەرنى مەلبەندەكن
بھپىز و ناقدار بوو ب زانین و پەوشەنبىرى و ھەر ل
وېرى دچیتە فېرگەھا سەرھەتایى ل ساللا(۱۹۴۲ز) و تا
پۆلا دووى يان سىيى دخوینیت، دیسان مەلا ياسين ل
دەف گەلەك شىخ و زانایىن كورد و عەرەب دەرسىن
ئایینی خواندینە. ھەر وەسان یى دەستھەل ژى بوویە د
نقىسانا شەرى دا ب ھەر دوو زمانىن كوردى و عەرەبى.

د ناف دىرۆكا گەلئ مە دا كەسایەتییىن كو شىاین
شوون تېلین خۆ د ناف جفاك و مللەت و وھلاتى خۆ
دا بھیلنە زیندى و دیار، جھن شانازییىنە و دىرۆك ب
زىرى ناقتین وان د ناف لاپەرىن خۆ دا دەھلگرىت و
تۆماردكەت. چونكى ھەر ئەف كەسانە یین كو دىرۆك
ب وان گەش و خەملدار لئ دەھیت و ئەو ب خۆ بو
وھلاتى خۆ دبنە دىرۆك. ئەف كەسین ھەنئ خۆ ل
دەمى وەغەر ژى دكەن ناقتى وان ھەر دەمینتە ساخ و
نەمر د ناف بىردانكا مللەتى دا، چونكى وان یا شىیای
ب خزمەت و خەبات و بزاقىن خۆ یین دوور و درىژ
وھلاتى خۆ بەرھەف ئاراستە و كەنارىن باش و ئارام

ژیاننامه یا سهدایی ب ده سنتقیسی وی بخو

کوردی ل بهغدا ژبو مه‌رما تو‌مارکنا چهند خوندنن
 قورناتا پیروژ و هه‌ژی گو‌تنن یه کو سهدا ژ وان قورناتا
 خونینا بوویه یین خودان ده‌نگه‌کی گه‌له‌ک خو‌ش و ب
 سه‌لیقه‌یه‌کا کورده‌واری قورناتا پیروژ دخواند و خه‌لکه‌کی
 هه‌ژ ده‌نگی وی کریه و پی دا‌خبا‌ر‌بو‌وینه. ل سالا (۱۹۶۹
 - ۱۹۷۰ز) چوو‌یه په‌یمانگه‌ها ئی‌سلا‌می یا مووسل ل (نه‌بی
 شیت) ل مووسل و با‌وه‌ر‌نا‌ما خو‌ل وی‌ری وەر‌گر‌تی یه.

ل سالین (۱۹۷۲ - ۱۹۷۵ز) بوویه قورناتخوین و
 بانگه‌لدیر و به‌رنقیژ و گو‌تار‌خوین ل مزگه‌فتا (جوجات)
 ل (باب‌الج‌دید - مووسل). ل سالا (۱۹۸۳ز) ب پازمه‌ندی
 یا (شیخ‌به‌شیر‌بری‌فکانی) ئە‌مین‌داری گشتی یی کاروبارین
 ئە‌وقافی سهدایی مه‌لا یاسین ب کاری (به‌رنقیژی و
 خوتبه‌خوین) یی ل مزگه‌فتا (شیلا‌دزی یا مه‌زن) هاتییه
 دامه‌زاندن. ل سالا (۱۹۹۹ز) ده‌یته‌خانه‌نشین‌کرن.

کورتیه‌ک ژ ژیاننامه‌یا مه‌لا یاسین ری‌کانی :

سهدایی مه‌لا یاسین ری‌کانی وه‌کی مه‌گو‌تی کو ده‌ستن
 نفیسانی ژ یه‌بوویه و هو‌زان ب زمانن کوردی و عه‌ره‌بی
 فه‌هاندینه و دیوانه‌کا شعری ل پشت خو‌ هیلا‌یه کو پشتی
 وه‌غهرکنا وی ژ لاین نه‌قیین وی فه‌کوله‌ری هی‌ژا (هیرش
 که‌مال ری‌کانی) فه‌ ده‌یته‌ به‌ره‌فکرن و ل سالا (۲۰۰۹ز)
 هاتییه چاپ‌کرن.

سهدایی مه‌لا یاسین وه‌کو مه‌ ئاما‌ژه‌پیکری خودان
 هه‌لو‌یستین نه‌ته‌وه‌یی یین به‌ی‌ز‌بوویه و دیرۆک دیده‌فانی
 قی‌چهن‌دی یه‌ ئیک ژ وان هه‌لو‌یستان ژ ی ل ده‌می سهدا
 چوو‌یه شیلا‌دزی ل سالین (۱۹۸۲-۱۹۸۷) وه‌ک ئە‌ره‌که‌کی
 نه‌ته‌وه‌یی که‌ل و په‌لین خو‌ارنن بو‌چهند پیشمه‌رگه‌یین
 ده‌فهری ب شیوه‌کی نه‌ینی دابین دکه‌ت، و ژ هه‌لو‌یستین
 وی یین دیتر یین به‌رچاف کو مانده‌لی ژئی ناهیته‌کرن ئە‌وه
 ل سالا (۱۹۹۱ز) ده‌می پیشمه‌رگه‌یین کوردینی ژ به‌ر
 بارو‌دو‌خین ل وی سه‌رده‌می نه‌شیا‌ن به‌ینه‌د شیلا‌دزی دا،
 ئینا سهدای سه‌رکیشیا کومه‌کا رووسپی و که‌سایه‌تیا‌ن کر
 و چوونه‌گوندی (چه‌م‌جی) ل ده‌فهره‌را ری‌کان و پیشوا‌زی
 ل پیشمه‌رگه‌یا‌ن کر و ئینانه‌د شیلا‌دزی دا و ل مزگه‌فتا
 (شیلا‌دزی یا مه‌زن) بو‌خه‌لکی دانه‌نیاسین و په‌یقه‌ک
 پیشکیش کر. سهدایی مه‌لا یاسین ب زانایه‌کی راستگو و

ناقن وی (مه‌لا یاسین کورپی مه‌لا محه‌مه‌د کورپی
 مه‌لا یاسین) ه ل سالا (۱۹۳۴ز) ل گوندی (به‌نستان) یا
 سه‌ر ب عه‌شیره‌تا (ری‌کان) فه‌ژ مالبا‌ته‌ک خودی‌ناس و
 نیشتی‌مان‌په‌روه‌ر و په‌وشه‌نبیر هاتییه سه‌ر دونیایی. سهدا
 ژ بلی کو ماموستایه‌کی ئایینی یی ناقدار بوویه ده‌مان
 ده‌م دا خودان هه‌سته‌کی نه‌ته‌وه‌ی یا به‌ی‌ژ ژ ی بوویه و
 ئە‌فه‌ژ ی د هو‌زان و هه‌لو‌یستین وی دا یا دیار و ئاشکرایه
 و مانده‌لی ژئی ناهیته‌کرن. ل سالا (۱۹۶۶ز) دچیته‌پادیویا

مه‌لا یاسین ری‌کانی ل ده‌می سه‌رده‌انا ری‌زدار مه‌سعوود بارزانی بو
 شیلا‌دزی ۱۷/۱۰/۱۹۹۱

سەیدا د سالیڻ شېستان دا

نەكەن و ل سەر
پښازا وی د بەردهوام
بن و خزمەتا وهلاتی
خو بکەن. سەیدا ژ
وان زانایان بوویه
پښ کو فیانهکا زیده
بو ئاخ و مللەت و
وهلاتی خو هەوی
و هەردەم ئایین و
نەتەوه ل دەف وی
وهکی زنجیرهکی
بووینە و بو خەلکی
ژی وەسا ددا دیارکرن
کو چ ژ وان بی یا دیتەر

نابیت و هەر دوو پیکهه د جوان و تازەنه و نابیت مروّف
خو ژ بی مننەت بکەت، چونکی هەردوو تەمامکەرین ئیکو
دوونە هەر وهکی سەیدای ب خو ژ ل گوتهکا خو یا
سالا (۱۹۹۵) ی دا دەم بابەتەک ل سەر (جوداهیهک د
ناقشەرا روح و ژیان د) ل کەنالی خەبات (دەوک تیشی)
پیشکیشکری و گوته: (هەوه ئامانەت ئەف سی تەشتە:
ئیسلامەتینی، مروّفایەتینی، مللەتینی. ئەف هەر سی تەشتە،
ئەون کو مروّف نەشیت خو ژ بی مننەت بکەتن و پیکهه
گریداینە).

ئیک ژ شعرین وی پښ کو ب میرچاکی و چافنەترسیا
مللەتێ کورد فەهاندى :

کورد میرچاکن قەدیمن
نەفیت سەلاحەددینن
نەبە بەرامبەر ل وا
ب کەسی قە نەفەمینن
روژا هەلکەفت دى بینن
بزانن خودان دینن
ئەو نەبی دەوس وشوینن
سەحکە تاریخ دى بینن

ویرهک و کوردپەرورەر دهاته نیاسین و چ جارن ملکهچی
فەرمانین دژمنی نەبوویه و هەردەم د گوتهارین خو پښ روژا
ئەیینی ژى دا هەفرکییا وان کریه و ب ویرهکانه و ب کو ژ
چ کەسەکن ب ترسیت و ب پاستی ژى ئەف هەلوپستین
وی ژى دبوونە جهی دلگرانیی بو پښما بەعسا ژنافچوووی
فە، لەورا بەردهوام نەخوشی بو وی و خیزانا وی پەیدادکرن،
ل چ جارن سەیدا ژ هەلوپستى خو لیفەنەدبوو و یی
بەردهوام بوو ل سەر خەبات و خزمەتا خو بو مللەت و
وهلاتی خو.

ژ فەقه و شاگردە پښ وی :

هەژى ئامازەپیکرنی یه کو بیژین گەلەک فەقهیان ژى ل
دەف سەیدای مەلا یاسین (فقه، تەفسیر، حەدیس، بەلاغە،
تەجویدا قورئانا پیروژ...) خواندینە و گەلەک ژ وان ژى
بووینە زانایین ئایینی وهکی (مەلا محەممەد کوفلی، مەلا
سەدیق کوکەری-پیکانی (۱۹۴۳-۲۰۱۹)، مەلا عارف سنجی
پیکانی، مەلا عەلی شامکی-پیکانی، مەلا سەعدی شامکی،
مەلا ئیسماعیل محەممەد مروانسی-پیکانی، مەلا سەعید
عەباس بەنستانی، مەلا وهحید ئیتوتی (۱۹۶۴ - ۲۰۲۰)،
مەلا یووسف هۆلیانی-پیکانی، مەلا ئیبراهیم باوانی-
پیکانی، مەلا کەمال مەلا یاسین، مەلا ئەحمەد جەلالەددین
بیژەلی-پیکانی، مەلا عابد بیژەلی، مەلا دەرویش بیی-
دۆسکی ژووری، مەلا عیباد مەلا یاسین، مەلا عیسا عەلی
بیژەلی.... (هتد) هەر وەسا گەلەک ژ فەقه پښ سەیدای ژى
بووینە نوژدار و ئەندازیار و چەندین پلە پښ دیتەر وەرگرتینە.

هەندەک ژ گوته و شیرەتین سەیدای

ئیک ژ شیرەتین سەیدای کو ل خەلکی و ل زاروکین خو
ژى دکرن ئەفە بوو دگوته : (دەمى هوون دکەفنه د کارى
خو دا دوو تشت ل بیرا ههوه بن و ژبیرنه کەن ۱. دلسوژی
د کارى دا. ۲. چوجاران خیانهتێ دگەل مللەت و وهلاتی خو
نەکەن.) ئەفە ژى وی ددەتە دیارکرن کو سەیدای دقایه
مللەت و هەر وەسا زاروکین وی ژى وهک وی دلسوژ و
خەمخوور بن و چ جارن خیانهتێ ل گەل و وهلاتی خو

پەيڧا مەلا ياسين رېڭكەنى ل دەمى ھاتتا رېژدار مەسعوود بارزانى بۇ ئامېدىن ۱۹۹۲

پەيوەندىيەن وى دگەل سەرکردايە تىيا كورد :

ل ساللا(۱۹۷۱)ئى ئەو دگەل چەند مامۆستايىن ئايىنى دچنە (حاجى ئومەران) و (قەسرى) ل وڭرى پەيوەندىيە ب سەرکردى كورد (مەلا مستەفا بارزانى) دكەن و ل وڭرى دبنە ئەندامىن ئىكە تىيا زاناين ئىسلامى-كوردستان. ژ بەرکو سەيدايى مەلا ياسين كەسەك ئاقدار و خودان رۆلەك ئى كارتىكەر و خودان ھەلوپستىن نەتەوھىي يىن وڭرەك و جوامىرانە و بەردەوام د خزمەتا مللەتئ خۆ دا بوويە، لەورا بوويە جەئى گزنگىيىدانئ ل نك سەرکردايە تىيا كورد ژى و گەلەك جاران نامە د ناڧەرا وى و جەنابئ رېژدار (مەسعوود بارزانى) ھەبوويە و بۇ ئمونه ل

ساللا (۱۹۸۷)ئى ژى جەنابئ مەسعوود بارزانى نامەيەك بۇ سەيدايى مەلا ياسين فرىكرىە. ديسان ل ساللا (۱۹۹۲)ئى دەمى جەنابئ سەرۆك بارزانى ھاتىيە ئامېدىن ل وڭرى ژى سەيدايى مەلا ياسين پەيڧەكئ پىشكىش دكەت و تىدا ئاماژە پىدكەت و دىڭزىت: (ھىڧىدكەم حەقئ مروڧىت موخلس بەرزە نەبىت) و ژ وەسىەت و داخازيىن رەحمەتى ژ سەرۆك بارزانى و سەرکردايە تىيا كورد كو (دلۆڧان بن، دادپەرورەبن، خزمەتكارىت مللەتئ خۆ بن، مەردانەبن، ئىكگرتى بن، ژ خودى ترس بن) ئەڧ پەيڧىن وى بوونە جەئى دلخۆشىيى بۇ سەرۆكى و ئامادەبوويان ژى.

وەغەرگن :

پشتى خەبات و خزمەتەكا مەزن و باش و بەرچاڧ پىشكىشى گەل و وەلاتئ خۆ كرى زاناين مەزن و ناقدار مەلا ياسين رېڭكەنى ل ۲۰۰۵/۱۲/۱۱ ل شىلاذى وەغەرا دووماھىيى دكەت و ل گۆرستانا شىلاذى ھاتە ڧەشارتن.

ناما جەنابئ بەررېز مەسعوود بارزانى بۇ مەلا ياسين رېڭكەنى ل ساللا ۱۹۸۷ئى

ژىدەر :

- ھىرش كەمال رېڭكەنى، دىوانا گازيا من (مەلا ياسين رېڭكەنى ۱۹۳۴ - ۲۰۰۵)، (دھۆك : ۲۰۰۹).

- جەگەر كەمال رېڭكەنى، زانا و ھەلبەستڧانئ دەڧەرا بەھدىنان مەلا ياسين رېڭكەنى، رۆژناما (ئەڧرۆ)، ھژمارە (۲۹۹۶)، چارەشەمب

۲۰۲۱/۸/۱۱